

Gerechtshof Den Haag

Zitting van 16 januari 2018

Rol- / zaaknummer: 200225140-1

MEMORIE VAN ANTWOORD

in de zaak

1. Vereniging Milieudefensie

gevestigd en kantoorhoudend te Amsterdam,

2. Stichting Adem in Rotterdam

gevestigd en kantoorhoudend te Rotterdam,

geïntimeerden,

advocaat: mr. A.H.J. van den Biesen

tegen

Staat der Nederlanden, Ministerie van

Infrastructuur en Waterstaat,

waarvan de zetel is gevestigd te Den Haag,

Appellant,

advocaten: mr. G.J.H. Houtzagers en

Mr. E.H.P. Brans

Geïntimeerden doen zeggen:

Inleiding

1. Geïntimeerden hebben kennisgenomen van het door de Staat ingestelde hoger beroep tegen het tussen partijen in eerste aanleg door de Voorzieningenrechter op 7 september 2017 gewezen vonnis. In het navolgende antwoorden geïntimeerden op de inhoud van de Memorie van Grieven d.d. 14 november 2017.

2. Geïntimeerden stellen vast dat de Staat berust in de onderdelen 5.1 en 5.2 van het bestreden vonnis en dat het beroep zich uitsluitend richt tegen het derde onderdeel van de uitgesproken veroordeling, dat wil zeggen tegen onderdeel 5.3. Geïntimeerden zullen zich in het navolgende dan ook vooral op dit onderdeel van de zaak richten, temeer nu het in dit onderdeel opgelegde verbod (5.3) zich – anders dan de daaraan voorafgaande onderdelen – in het bijzonder richt op/tegen toekomstig (onrechtmatig) handelen van de Staat.
3. Al hetgeen van de zijde van geïntimeerden in eerste aanleg naar voren is gebracht geldt als in deze Memorie herhaald. Dit is alleen anders indien en voor zover geïntimeerden van enig onderdeel van hun eerdere standpuntbepaling uitdrukkelijk en met zoveel woorden afstand zouden doen.

Algemeen

4. Het is met de luchtkwaliteit in Nederland nog altijd niet goed gesteld. Weliswaar is deze kwaliteit de afgelopen decennia verbeterd, maar per saldo is de situatie nog steeds letterlijk dodelijk slecht voor substantiële aantallen inwoners van ons land. Het Europees Milieuagentschap (EMA) berekent periodiek het aantal vroegtijdige overlijdens door luchtvervuiling. In Nederland overleden volgens de berekeningen van het EMA in 2014 als gevolg van PM_{2,5} en NO₂ respectievelijk 9.420 á 11.200 en 2.560 á 8.610 mensen per jaar eerder dan zonder die luchtverontreiniging het geval zou zijn geweest.¹
5. De vraag is uiteraard wanneer c.q. onder welke omstandigheden de luchtkwaliteit in Nederland wel als “goed” kwalificeert. Het voor de hand liggende antwoord op die vraag is dat dit (pas) het geval is als er ten gevolge van de luchtkwaliteit geen “vroegedoden” meer vallen, dat wil zeggen nul in plaats van bijna twintigduizend.
6. De kwaliteit van de lucht die wij inademen wordt bepaald door de mate van aanwezigheid in de lucht van voor de gezondheid van de mens schadelijke stoffen. De belangrijkste indicatoren waarvoor ook Europese grenswaarden zijn vastgesteld, zijn stikstofdioxide (NO₂) en “fijnstof” (PM₁₀ en PM_{2,5}).
7. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) heeft in 2005 ter zake *guidelines* opgesteld. Daarin worden de bij de WHO aangesloten Staten op basis van uitgebreid wetenschappelijk onderzoek aanbevolen het ertoe te leiden dat het gehalte PM₁₀ in de lucht niet hoger zal zijn dan 20 µg/m³ en het gehalte NO₂ niet hoger dan 40 µg/m³. Omdat elk nieuw wetenschappelijk onderzoek op dit gebied stevast laat zien dat de gezondheidseffecten

¹ EEA. Air quality in Europe - 2017 report, pagina 57 (zie ook dagvaarding in de bodemprocedure, punt 62 (voetnoot 33)).

https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2017/at_download/file

van verontreinigde lucht ernstiger zijn dan in voorgaande onderzoeken werd gevonden is de verwachting dat de met deze *guidelines* geadviseerde waarden binnen afzienbare tijd zullen worden bijgesteld in neerwaartse richting; dat laatste geldt in elk geval voor NO₂.

8. Door de Europese Unie is in 2008 een Richtlijn vastgesteld (2008/50/EG) die de lidstaten opdraagt ingaande in de Richtlijn vastgelegde data een – in elke lidstaat te handhaven – luchtkwaliteit te bewerkstelligen die voor fijnstof (PM₁₀) de grens van 40 µg/m³ niet overschrijdt en voor stikstofdioxide een grens van niet hoger dan 40 µg/m³. Deze grenzen worden “grenswaarden” genoemd. Voor fijn stof zijn deze grenzen aanzienlijk ruimer (tweemaal zo hoog) dan de door de WHO aanbevolen waarde hetgeen algemeen wordt toegeschreven aan de invloed die de auto- en industrielobby in Brussel heeft weten uit te oefenen toen de grenswaarden werden vastgesteld (dieselverkeer is behoort tot de grootste veroorzakers van gevaarlijk verontreinigde lucht).
9. In de Richtlijn wordt deze grenswaarde als volgt gedefinieerd:

“een niveau dat op basis van wetenschappelijke kennis wordt vastgesteld met als doel schadelijke gevolgen voor de menselijke gezondheid en/of het milieu als geheel te vermijden, te voorkomen of te verminderen en dat binnen een bepaalde termijn moet worden bereikt en, wanneer het eenmaal is bereikt, niet meer mag worden overschreden;” (art 2 (5))
10. De hierbedoelde Richtlijn is in de Wet Milieubeheer geïmplementeerd en artikel 5.7 van deze wet definieert deze grenswaarde als volgt:

“kwaliteitsniveau met als doel schadelijke gevolgen voor de menselijke gezondheid of het milieu als geheel te vermijden, te voorkomen of te verminderen en dat binnen een bepaalde termijn moet worden bereikt en, wanneer het eenmaal is bereikt, niet meer mag worden overschreden;” (art 5.7 eerste lid)
11. Tussen partijen staat vast dat het hier – gezien zijn aard - een “resultaatsverplichting” betreft hetgeen bovendien door de Europese Commissie bij verschillende gelegenheden en door het Hof van de Europese Unie in verschillende arresten is uitgesproken.
12. Geïntimeerden keren zich met de onderhavige zaak tegen het door hen gestelde tekortschieten van de Staat bij het correct naleven van hetgeen in de Richtlijn ter zake is vastgelegd (kort gezegd: de grenswaarden worden in Nederland nog altijd op een belangrijk aantal plaatsen overschreden en volgens inschattingen van het RIVM zal er in 2020 nog steeds sprake zijn van overschrijdingen). Met het derde deel van het door hen in eerste aanleg gevorderde – dat is dus het onderdeel dat centraal staat in dit hoger beroep – richtten zij zich op de toekomst.

13. De achtergrond van die vordering werd onder andere gevormd door de relatief recente verhoging van de maximumsnelheid op een groot aantal Rijkswegen tot 130 km per uur. Die verhoging kwam bij afzonderlijke Verkeersbesluiten tot stand en tijdens de bijbehorende inspraakprocedure was zijdens de Staat gesteld dat deze snelheidsverhogingen geen juridisch relevante verslechtingen van de luchtkwaliteit tot gevolg zouden hebben. Inmiddels heeft het RIVM ter zake onderzoek verricht en daaruit bleek dat de snelheidsverhogingen wel degelijk tot overschrijding van de grenswaarden hadden geleid (op twaalf locaties; het Rapport is als productie 2 bij dagvaarding in kort geding overgelegd). De inzet van de ter zake gevorderde veroordeling was te voorkomen en uit te sluiten dat de Staat met nieuwe maatregelen opnieuw de grenswaarden zou kunnen gaan schenden. De Voorzieningenrechter heeft het daartoe gevraagde verbod ook daadwerkelijk uitgesproken.
14. Eerlijk gezegd zijn geïntimeerden wel enigszins verbaasd dat de Staat tegen dit verbod beroep heeft ingesteld, nu het toch ook zonder dat verbod voor zich zou moeten spreken dat de Staat steeds de benodigde maatregelen treft teneinde te voorkomen dat de Staat wettelijke (Europese en/of nationale) voorschriften schendt, wat al helemaal te verwachten is als het respecteren van die voorschriften als resultaatsverplichting geldt.
15. Geïntimeerden behandelen in het navolgende de twee door de Staat voorgedragen Grieven en zullen concluderen tot verwerping daarvan.

Ad Grief 1 – “bovenwettelijk kader”

16. De Voorzieningenrechter behandelde het in eerste aanleg gevorderde derde onderdeel van de eis van – toen – eiseressen in het eerste deel van r.o. 4.17 van het door de Staat bestreden vonnis. De relevante overwegingen luiden als volgt:

“4.17. Milieudefensie cs vorderen tot slot de Staat te verbieden om maatregelen te treffen waarvan in de visie van het RIVM statistisch verwacht moet worden dat deze tot voortgaande dan wel hernieuwde overschrijding van de grenswaarden voor NO₂ en PM₁₀ zullen leiden. Een dergelijk verbod strookt met de verplichtingen die de Richtlijn en de Wet milieubeheer opleggen, zodat de vordering zal worden toegewezen. De Staat heeft aangevoerd dat deze vordering te ongericht is. Dat is niet het geval aangezien het gaat om maatregelen die naar de verwachting van het RIVM, een eigen instituut van de Staat, tot overschrijdingen zullen leiden. (...).”
17. Alleen al uit de tekst van het dictum (5.3) volgt dat de Voorzieningenrechter hiermee niet een nieuw toetsingskader laat staan een “bovenwettelijk kader” introduceert. Immers, de maatregel richt zich op effectieve voorkoming van “voortgaande dan wel hernieuwde overschrijding van de grenswaarde voor NO₂ en PM₁₀”. In de zojuist aange-

haalde motivering stelde de Voorzieningenrechter buiten twijfel dat het hier niet om een nieuwe, additionele normering gaat maar om de bestaande grenswaarden en dat eventueel verwachte overschrijdingen van die grenswaarden dienen te worden voorkomen. Het feit dat dit voor de Staat – zo volgt uit de Memorie van Grieven – niet voor zich lijkt te spreken vormt een regelrechte bevestiging van de juistheid van het door de Staat bestreden vonnis. Overigens heeft de Staat's eigen RIVM in het verleden ook al geopperd nadere stappen te zetten teneinde toekomstige overschrijdingen vóór te zijn:

“Meer zekerheid over het daadwerkelijk behalen van de grenswaarden kan worden bereikt door aan te sturen op een waarde die een paar microgram onder de norm ligt” (RIVM 2013; zie ook de verwijzing in de dagvaarding in de bodemprocedure onder punt 33; daar werd het bijbehorende rapport ook als productie overgelegd (Prod. 9))

18. Het RIVM werkte deze aanbeveling ook technisch uit in dit rapport wat resulteerde in een conclusie dat een marge van $8 \mu\text{g}/\text{m}^3$ om met (minimaal) 95% zekerheid te weten dat de grenswaarde niet overschreden zal worden. Het gaat dus om niets anders dan het zorgvuldig én effectief de hand houden aan de grenswaarden, zodat zich later geen schendingen voordoen zoals in het 130 km-voorbeeld door het RIVM – achteraf – werden vastgesteld. De Richtlijn biedt geen aanknopingspunt voor de gedachte dat het de Staat vrij zou staan het op statistisch te verwachten overschrijdingen te laten aankomen. Dat zou overigens óók niet stroken met het gegeven dat een grenswaarde-verplichting een resultaatsverplichting is.
19. De Staat stelt onder 3.6 nog dat eventuele “meet- en modelonzekerheden” al in de door de Richtlijn voorgeschreven rekenmodellen zijn verdisconteerd. Geïntimeerden betwisten niet dat de door de Staat gehanteerde rekenmethode binnen de in de Richtlijn verdisconteerde onzekerheidsmarges blijft en hebben ook nimmer gesteld dat dat anders zou zijn. Immers, het gaat hen ook niet om rekenmodel-technische onzekerheden maar, integendeel, om overschrijdingen van de grenswaarden die statistisch (dus objectief) nog te verwachten zijn na toepassing van het rekenmodel. Men kan het ook anders uitdrukken: als uit de “statistisch te verwachten”-rekenom blijkt dat de uitkomst 0 (nul) statistisch te verwachten overschrijdingen zal zijn wordt bij het uitvoeren van de desbetreffende nieuwe maatregel daadwerkelijk voldaan aan de verplichting de grenswaarde altijd en overal te respecteren. Aldus biedt die rekenom, die dus tot het gewone gereedschap van het RIVM behoort, de route naar het effectief voorkomen van schending van de grenswaarden.
20. Overigens is het zo dat de Staat zich sinds de datum waarop het vonnis is uitgesproken naar eigen zeggen ook volledig aan het derde onderdeel houdt

“Sinds dat vonnis worden rijksprojecten inderdaad doorgerekend ten aanzien van de statistische overschrijdingskans. Dat is wat de rechter heeft bepaald, dus dat

doen we ook. Dat doen we voor projecten waarvan op korte termijn een besluit of openstelling wordt voorzien. Die analyse is al voor drie projecten gedaan: het knooppunt Joure tussen de A6 en A7, de N31 bij Harlingen en het project wisselstrook A1. Dit leverde voor alle drie de projecten een positieve uitkomst op. Ook met inachtneming van de statistische overschrijdingskans kunnen deze projecten gewoon doorgaan. Dat is uitgezocht. Ook in de komende maanden gaan we dat keurig op die manier doen.”²

Hieruit blijkt dat het uitvoering geven aan deze veroordeling feitelijk gewoon mogelijk is en ook dat daarmee extra zekerheid ontstaat omtrent het volledig respecteren van de grenswaarde. Ook lijkt het er op dat de Staat inderdaad zowel het besluit als de daaropvolgende feitelijke handeling toetst. Aldus is in de praktijk, behalve de toepasbaarheid, ook nut en noodzaak van het door de Voorzieningenrechter opgelegde verbod aangetoond.

21. Het feit dat deze prudente toepassing van de wettelijke bepalingen niet in de wet is opgenomen (zie 3.9 van de Memorie van Grieven) doet aan dit alles geen afbreuk. Immers, van de overheid mag te allen tijde worden verwacht dat deze de wettelijke regels – en al helemaal regels die de gezondheid van de burgers beogen te beschermen – zodanig toepast dat deze ook effectief kunnen zijn; daar is geen additionele wettelijke grondslag voor nodig.
22. Het RIVM voert dus ook hier – mede als gevolg van onderdeel 5.3 van het door de Staat aangevallen vonnis – de berekeningen uit waarmee uiteraard de kwaliteit en consistentie gediend is. De Staat merkt in dit verband nog op dat het een probleem zou zijn dat de kans op overschrijdingen “nooit 0” zal zijn (3.10 van de Memorie van Grieven). Op zich is die aanname juist en het is ook om die reden dat het RIVM niet 100% kans op nul overschrijdingen als criterium voor afwezigheid van statistisch te verwachten overschrijdingen hanteert, maar 95% kans op nul overschrijdingen. Dat is geen beleidsmatig oordeel, maar onderdeel van een verantwoorde kansberekening.
23. Overigens bestaat over de door RIVM hier gebruikte methode – anders dan de Staat in 3.10 stelt – geen gebrek aan eenduidigheid. De methode waar het hier om gaat is steeds door het RIVM toegepast bij het sinds 2011 jaarlijks produceren van de aantallen statistisch te verwachten overschrijdingen, zie
 - NSL Monitoringsrapportage 2011³
 - NSL Monitoringsrapportage 2012⁴

² Concept verslag van het Algemeen Overleg Leefomgeving dd 14 december 2017.

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/verslagen/detail?id=2017D38093&did=2017D38093>

³ Monitoringsrapportage NSL : Stand van zaken Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit 2011 <http://www.rivm.nl/dsresource?objectid=905c37a8-5290-463b-b810-04a7ed7b7214&type=org&disposition=inline>

- NSL Monitoringsrapportage 2013⁵
- NSL Monitoringsrapportage 2014⁶
- NSL Monitoringsrapportage 2015 (productie 8, bodemprocedure)
- NSL Monitoringsrapportage 2016⁷
- NSL Monitoringsrapportage 2017 (productie 8 kort geding; zie in het bijzonder bijlage 4, pagina 59)
- RIVM briefrapport, Kans op overschrijding van wettelijke grenswaarden langs het hoofdwegennet na snelheidsverhogingen in 2016 (productie 2 kort geding)

Bij het maken van de in verband met het door de voorzieningenrechter opgelegde verbod noodzakelijke berekeningen hanteert het RIVM dus deze zelfde methode, waaruit volgt dat dat verbod exact werkt zoals door eiseressen-in-eerste-aanleg en door de Voorzieningenrechter is beoogd.

24. De Staat wijst er nog op bij het ontwerpen van het NSL te hebben gekozen voor controle achteraf (3.12 van de Memorie van Grieven). Geïntimeerden zien niet in hoe deze destijds door de Staat gemaakte keuze zou moeten tegenhouden dat de rechter een verbod geeft maatregelen te treffen waarvan statistisch wordt verwacht dat deze de ter bescherming van de volksgezondheid gestelde grenswaarden overschrijden.
25. Tot slot geldt in dit verband dat het vonnis niet behelst dat het RIVM een “beoordeling” zou moeten maken zoals de Staat lijkt te suggereren (3.13 van de Memorie van Grieven). Het RIVM maakt een berekening, niets meer maar ook niets minder (zie ook prod 12 van de Staat: de brief van het RIVM d.d. 30 oktober 2017).
26. In de onderdelen 3.14 t/m 3.21 van de Memorie van Grieven geeft de Staat nog een uitvoerige uiteenzetting omtrent de formele rechtskracht. Deze zou tot, kort gezegd, grote problemen leiden bij het voldoen aan de onderhavige veroordeling. De kans dat een dergelijk probleem zich voordoet, wat daar verder ook van mogen zijn, wordt uit zijn aard met de dag kleiner. Ook de drie voorbeelden van maatregelen waarbij de Staat toe-

⁴ Monitoringsrapportage NSL 2012 : Stand van zaken Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit <http://www.rivm.nl/dsresource?objectid=6dcc3efa-8133-45f9-8639-766d53049244&type=org&disposition=inline>

⁵ Monitoringsrapportage NSL 2013 : Stand van zaken Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit <http://www.rivm.nl/dsresource?objectid=2ce3c0f6-764f-4cbb-b2c4-d67d9e9c7177&type=org&disposition=inline>

⁶ Monitoringsrapportage NSL 2014 : Stand van zaken Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit <http://www.rivm.nl/dsresource?objectid=0d2dea34-1d10-4303-97c7-3415de171616&type=org&disposition=inline>

⁷ Monitoringsrapportage NSL Stand van zaken Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit 2016 <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2016/11/09/monitoringsrapportage-nsl-2016/monitoringsrapportage-nsl-2016.pdf>

passing gaf aan de veroordeling laten, zoals gezegd, op dit punt geen problemen zien. Geïntimeerden nodigen de Staat hierbij uitdrukkelijk uit hen op de hoogte te stellen van het vóórkomen van een dergelijk geval, zodat kan worden gezien welke consequenties daaraan verbonden zouden moeten worden. Bij gebrek aan dergelijke voorbeelden blijft slechts een theoretische discussie over die feitelijk geen enkel belang heeft voor de al dan niet uitvoerbaarheid van deze veroordeling. Geïntimeerden kunnen voor dit moment dan ook volstaan met de vaststelling dat de Staat hier een niet-bestaand probleem opwerpt, hetgeen per definitie niet een ondersteuning van de door de Staat geformuleerde Grieven kan opleveren.

27. Ter ondersteuning van de eerste grief voert de Staat verder aan dat de Europese Richtlijn geen *standstill*-beginsel zou kennen. Geïntimeerden begrijpen niet wat de Staat hiermee bedoelt.
28. Het *standstill*-beginsel zou in de context van ons onderwerp inhouden dat in het geval bepaalde – positieve – maatregelen in een bepaalde regio tot een luchtkwaliteit zouden hebben geleid die ruimschoots onder de voorgeschreven grenswaarden ligt, dat de overheid dan verplicht zou zijn die aldus bereikte lagere waarden in het vervolg als de nieuwe grenswaarde te hanteren. Anders gezegd een eenmaal bereikt “goed” niveau moet ook altijd “goed” blijven en mag niet weer verslechterd worden, ook al zou die verslechtering nog onder de voorgeschreven grenswaarden blijven. Dát is *standstill*.
29. Op zich is het goed verdedigbaar dat met de Richtlijn een dergelijk *standstill*-beginsel mede is beoogd. De Raad van State heeft echter inmiddels gevonden dat dat beginsel niet in deze Richtlijn kan worden gelezen. Wat daar ook van moge zijn, de Voorzieningenrechter heeft de Staat met het vonnis niet aan een *standstill*-verplichting willen binden, niet expliciet, maar ook niet impliciet.
30. Met het door de Staat bestreden vonnis is het de Staat verboden “....elke maatregel te (doen) treffen waarvan in de visie van het RIVM statistisch verwacht moet worden dat deze tot *voortgaande* dan wel *hernieuwde* overschrijding van de grenswaarden [...] zal leiden” (cursivering toegevoegd). Dus, als de betreffende maatregel een al bestaande schending van een grenswaarde doet voortduren en dus groter/langduriger maakt worden deze overschrijding en deze maatregel door het verbod getroffen. Dat is hetzelfde principe als bij de te treffen maatregel statistisch is te verwachten dat deze een overschrijding veroorzaakt in een situatie waarin zonder die maatregel van overschrijdingen van de grenswaarde geen sprake zou zijn geweest. Deze benadering strookt met het gegeven dat het hier om een resultaatsverplichting gaat en ook met de (wettelijke) betekenis van “grenswaarde” als een waarde die, wanneer eenmaal bereikt, “niet meer mag worden overschreden” (artikel 5.7, eerste lid Wet Milieubeheer). Welnu, “niet meer” kan niet anders worden begrepen dan als NIET MEER, wat dan ook betekent dat statistisch te verwachten overschrijdingen dienen te worden voorkomen. Steeds wanneer de

Staat deze consequentie van de regelgeving maar niet lijkt te willen aanvaarden wordt nut en noodzaak van dit opgelegde verbod bewezen.

31. De conclusie moet dan ook zijn dat deze Grief geen doel kan treffen.

Ad Grief 2 – te onbepaald

32. Met Grief 2 opent de Staat een discussie over de vraag wat het woord “maatregelen” in de uitspraak van de Voorzieningenrechter betekent. De Staat geeft daarbij twee mogelijkheden: gaat het om feitelijke maatregelen in vervolg op een besluit of gaat het om het besluit zelf.
33. De Staat laat na duidelijk te maken welk probleem er ten gevolge van de door de Staat gemaakte tweedeling precies zou kunnen ontstaan. Zou een door het RIVM te maken berekening tot een ander resultaat leiden als deze op de feitelijke maatregel wordt gebaseerd dan indien de berekening op het voorafgaande besluit is gebaseerd? Dat is moeilijk voorstelbaar. Zou er reden zijn wél een verschil te verwachten dan kan het niet anders dan dat in dat geval de voor mens en milieu slechtste uitkomst maatgevend zal moeten zijn voor het activeren van het rechterlijk verbod. Immers, dat verbod richt zich op/tegen statistisch te verwachten schendingen van de grenswaarden; en overschrijdingen zijn nu eenmaal niet toelaatbaar.
34. Ook hier geldt overigens dat de toepassing die de Staat inmiddels aan het verbod heeft gegeven (zie hierboven bij punt 21.) laat zien dat er bij de uitvoering geen probleem ontstaat. In zoverre is de door de Staat aangeleverde onderbouwing van deze Grief door de praktijk ingehaald en achterhaald.
35. De Staat voert tot slot ter ondersteuning van deze Grief nog aan dat dit verbod rechtsongelijkheid zou creëren tussen de Staat enerzijds en de overige (niet-centrale) bestuursorganen anderzijds.
36. Ook deze Grief mist feitelijke grondslag want er is uiteraard geen sprake van dat overige bestuursorganen wél de grenswaarden mogen overschrijden en alleen de Staat niet. Die overige bestuursorganen zijn door geïntimeerden (of anderen) tot nu toe niet in rechte betrokken op de wijze waarop de Staat in deze procedure is benaderd. Dat is alles wat hierover te zeggen valt; immers deze procedure leent zich niet voor speculaties omtrent het lot van andere partijen in andere procedures.
37. Overigens heeft de Staat er destijds zelf voor gekozen de algehele verantwoordelijkheid voor de (correcte) uitvoering van de Europese Richtlijn aan zich te trekken. Er zijn ook Europese landen die die verantwoordelijkheid per regio of per grootstedelijk gebied hebben georganiseerd met bijbehorende “eigen” luchtkwaliteitsplannen e.d..

38. Hoe dit allemaal ook moge zijn, de Staat is eindverantwoordelijk voor de effectieve uitvoering van de Richtlijn in heel Nederland en het is dus aan de Staat zelf te zorgen dat dit overal in Nederland daadwerkelijk en 100% effectief gebeurt.
39. Ook deze Grief treft geen doel.

CONCLUSIE

Geïntimeerden verzoeken het Gerechtshof te Den Haag appellante bij arrest, voor zo ver mogelijk uitvoerbaar bij voorraad, in dit hoger beroep en in haar grieven niet-ontvankelijk te verklaren, althans het beroep en de grieven te verwerpen, met bevestiging van onderdeel 5.3. van het in deze zaak bestreden vonnis van de Rechtbank, al dan niet onder verbetering van de gronden waarop dat onderdeel van het vonnis gewezen was, met veroordeling van appellante in de kosten van dit hoger beroep te vermeerderen met nakosten en wettelijke rente, een en ander op de gebruikelijke wijze.

advocaat